

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravištvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24. — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 11

V Trstu, 1. junija 1925.

Leto VI.

Epilog

Zborovanje pazinskega učiteljskega društva v Podgorju se je izvršilo ob nepričakovano veliki udeležbi in je v čast učiteljstvu hrvatske Istre. Obenem je to zborovanje dokaz, da je ni sile, ki bi učiteljstvo, boreče se za svojo šolo in stanovsko svobodo, upognila ali potisnila s prave poti. Nikjer ni bilo učiteljstva tako preganjano kakor v Istri. Govorijo številke. Takoj po premirju je bilo 36 učiteljev interniranih in istočasno so se zapirale hrvatske šole tudi v čisto hrvatskih krajih: Istra tostran Učke je imela pred vojno okrog 190 osnovnih šol, danes jih ima še 60, vštete slovenske. Tudi v teh šestdesetih šolah so seveda nižji razredi poitalijančeni in ponekod ne samo prva dva, ampak tudi tretji. Sorazmerno s padcem števila šol je padlo tudi število učiteljstva: od 316 hrvatskih in slovenskih učiteljev (ic) v Istri (všet Kvarner) pred vojno, jih je ostalo le še 112. To padanje nima le usodepolnih posledic za ljudsko izobrazbo, ker pomenja ogromno izgubo na poprečni kulturi in povratek v analfabetizem, marveč je obenem velik gospodarski udarec za siromašno istrsko prebivalstvo in s tem vzrok onemu naraščajočemu nezadovoljstvu, ki se danes širi od enega do drugega konca dežele.

V navedenih številkah je skrito vse, kar je moralo učiteljstvo pretrpeti tekom let. Z zapiranjem šol je namreč šla vzporedno ona mrznja, brez katere si ni mogoče predstavljati napredovanja vsega procesa, ki ga kaže istrsko šolstvo. Z odstranjevanjem šolstva je učitelj neposredno zadet, če bi se ves proces vršil tudi čisto brez strasti in izven človekovega čustvenega življenja. V takih razmerah se proti učiteljstvu ne izbira sredstva, ker je njegova usoda že vnaprej določena. Ni važno, kaj učitelj počneja v šoli in izven šole, ali je dober ali slab učitelj. Vse to nima pomena. Odločilno je, da počuje med hrvatskim življenjem, ki ga mislijo nekateri lažje iskoriščati, če je analfabetično in če nima opore v človeku, ki z njim živi in čuti. To zadošča, da je vsa učiteljev korak, vsaka njegova beseda pod gotovo pažnjo.

Vsled tega je nedostajanje iskrenosti, če se je dvignil lov na učiteljstvo radi društvenega zborovanja v Podgorju. Vidimo tu v veličem, kar smo videli v slučaju tovarišice Prašel v malem. Tam je šlo za železno ognjišče, ki si ga je nekdo na jesen zaželel in se maščeval nad kolegino, ker mu ga ni prostovoljno hotela izročiti. Tukaj vidimo posledice kolektivne sebičnosti. Če bi se zborovanje tudi

ne vršilo, usoda učiteljstva se ne spremeni, dokler se sistem ne spremeni. Če nekateri ne bi mogli preganjati radi društvenega zborovanja, bi preganjali poedince radi drugih pretvez, kakor so jih doslej. Preiskave, zasliševanje učiteljev po nadzornikih, didaktičnih ravnateljih, orožnikih, sumničnega in raporti na vse strani, vse to nima vzroka v zborovanju samem, ampak natančno v vsem onem, v čemer imajo povod preganjanja zadnjih let.

Ali pa ni morda učiteljstvo vendar le krivo? Ni dovolj, da preiskujejo uradne šolske osebe, preiskovati in izpraševati morajo tudi orožniki. Ali ni to dokaz, da so se vršile na zborovanju naevarne stvari?

Društvo se je sestalo po enem letu. Javilo je svoje zborovanje in tudi dnevni red oblasti, razpravljalo je stanovske in organizacijske stvari. To se nemoteno počenja po vsej državi. Poleg tega se je učiteljstvo takoj po zborovanju — orožniško preiskalo in so se zaplenili društveni spisi. Če bi se kaj našlo, bi krivci že sedeli ter bi že v onem trenutku zleteli iz službe, ker pri nas ni šal. In vendar se preiskuje in izprašuje dalje!

Vsekakor ni humbug, če se v istrski vasi vpricho vse vasi ustavi in obkoli nad dvajset hrvatskih učiteljev (ic), če se pod stražo vodijo opoldne okrog, preiskujejo, spremljajo na postajo, če se šestorica, zastražena, vodi do vlaka in z vlakom dalje. Take stvari imajo svoj pomen. Baš zato je bolje, da se jim hitro napravi konec. A tu vidimo nasprotno. Neukusni prizor se je bolešno povečal pred vso javnostjo, učiteljstvu pa se grozi, kakor da je zagrešilo strašen zločin, se grozi za stvari, ki ne predstavljajo nikake krivde. Vse to je mogoče le v Istri, zato pa so tudi razmere v deželi take — kakor pač so.

Vse, kar je učiteljstvo preživelo, ni učiteljstva strlo. Mogoče ga je uničiti, a ne ukloniti. Dokler bo še kje kateri, bo branil svoje pravice. Dokler bo učiteljstva v Istri, bo imelo svoja društva in bo našlo obliko, da bo med seboj v stikih, v borbi za svoje stanovske in za šolske koristi. Mogoče je z njim še nadalje eksperimentirati, a vse dosedanje kaže in jamči dovolj, da strahovanje nič ne izda. Le če bodo vsi iztrebljeni, ne bo treba več razganjati zborovanj. Toda Istrani bodo vedeli, da so imeli učitelje, ki so delili z njimi dobro in zlo, ki so jim po svojih močeh pomagali in stali ob strani. Tega ne bodo pozabili in ne bodo odpustili, kar je in kar še bo pretrpelo učiteljstvo. S to zavestjo v srcu gleda istrski učitelj mirno v prihodnost in raste vedno višje sredi trpljenja.

Delovna šola

(Nadaljevanje.)

6. Prvi teden v delovni šoli. Po popisu osnovne šole bom ločil mestno in vaško šolo, pri čemer vzamem za primer moskovsko šolo, vendar tako, da velja popis tudi za vsako drugo mestno šolo. Da se izognem ponavljanju, bom natančno popisal le potek pouka pri začetnikih. Najprej

pa hočem popisati »začetek«, prvi teden, in pri tem predpostavljam, kakor da nimajo otroci še nikakega »otroškega oddelka« za seboj. Sprejem v šolo je praznik za nas. Že dan poprej jo starejši učenci (pri nas ni kitajskih zidov med »razredni«) praznično okrasijo. Druga skupina (starejši) sprejme novince skupno z učitelji, pri čemer dobí vsak poedinec posebno nalogo po skupno izvrše-

nem delovnem načrtu. S kazanjem (ne govorjenjem!) se otroci takoj pouče, kako je priti v šolo (obleka, snaga, red). Potem se sestavijo imeniki novincev (kolikor morejo otroci sami dati podatke) ter se otroci grupirajo (radi reda). Nato se seznanijo s šolo, pokaže se jim in se pokažejo dela, pripoveduje se v zvezi s tem. Vse to vzame čas, zato se potem otroci pustijo domov; pri tem jih je spet poučiti, kako se gre iz šole (spravljanje, oblačenje). Otroci pridejo v šolo s posebno željo, da bi se učili »črke«. Ni dobro, da se prične šolsko leto s konfliktom z otroci in njih zanimanji in željami: šola naj izhaja iz kulturnih interesov otroka in naj ga ne razočara. Zato začne delovna šola, v spotiko dogmatikov, ki ne računajo z otroci in njih starši, baš pri črkah. Učili bomo čitanje »po Montessoriju«. Toda nimamo ne začetnic ne učil, nimamo ničesar. Toliko več priložnosti za delo se nudi drugi skupini. Tam se izrezuje črke iz papirja (Schmiegelpapier) in se lepijo na trdo podlago (na pr. na lepenko), tudi iz papirja, ki se barva, pri čemer predloži učiteljica vzorec. Prej že izdelala iz lepenke vrsto pomožnih sredstev za pripravljalne vaje, ki lahko nadomeščajo montessorijske vložke za risbe (kvadrati, krogi, trikotniki, trapezoidi, ovali itd.). (Pri Montessoriju so kovinski, glej Dr. Maria Montessori: Selbsttätige Erziehung, Stuttgart, J. Hoffmann, original je italijanski!)

Istotako se v drugi skupini naredijo lesene skatle »okvirji« za črke. To bo seveda več dela kot za en dan. Tema teh skupnih je torej: učila in črke za otroke; njih izvršenje zahteva delitev dela (organiziranje); učiteljica je le opazovalka in nadzorovalka (v najboljšem pomenu besede). Obenem se mali privadijo šolskim običajem.

Ko so otroci dobili »montessoriska učila«, gredo s svinčnikom po njih obrisih in izpolnijo dobljene kroge, kvadrate, ovala itd. skrbno s črkanjem (želeči je barvnih svinčnikov). To priljubljeno zaposlenje s svinčniki se toliko časa ponavlja, dokler ostanejo črke v obrisih in se vlečejo od enega obodovega roba vzporedno do drugega (otrok obvlada svinčnik).

Tako »učimo« prvih 5—6 dni, prav za prav prvo polovico teh dni (ne forsirajmo!). Ostali čas izpolni pripovedovanje učiteljice (namen je razviti željo po znanju in pokazati, »kako se iz knjig in kako delati uči«), konkretne improvizacije — slučajni primeri z namišljenimi osebami. Mnogo časa vzamejo proste ekskurzije — sprehodi z nepričakovanimi razgovori (medsebojno zблиžanje pri tem). Navezaie na dobljene vtise in na željo otrok se tudi riše. Vse to bo tudi drugi skupini koristno.

7. Življenje okolice kot učna snov prvega šolskega leta. Prvi teden je prešel in »novinci« mestne šole so se nekoliko udomačili. Nimamo pa še ničesar, nič se še ni uredilo, niti prehrana niti šolska oprava in sploh nič od vsega, kar potrebujemo. »Ničesar nimamo« — zato je toliko več snovi za delovno šolo. Če bi že vse imeli, če bi mi odrasli, učitelji, že delovno šolo ustvarili, ne bi nič ostalo, da bi delali otroci, ki bi le pasivno ogledovali.

Čisto ničesar nimamo! Kaj pa potrebujemo? — Knjige, papir, peresa, svinčnike itd., skratka »kulturne reči«; krompir, korenje, kruh, sol, čaj itd., skratka »živila«; žeblice, škarje, lepivo, snov itd., reči dnevne potrebe. S pomočjo starejših sestavimo listo, kaj in kje se nakupiti. Tu imamo že vrsto nalog, skozi katere se vleče skupna nit: kupčevanje v našem delu mesta. Po eni strani se učimo orientacije: glavna ulica, stranske, »naravnost«, »desno«, »levo«, kako je delati da se ne »izgubim«.

Končno narede otroci nekaj črtež okolice. Pravim: nekaj, ker bo prej zbirka sliž kot načrt. Otroci namreč sestavijo z modeli ali risbami ulico, v kateri je šola, našo pot — ulico, ob kateri so navedena ali narisana najvažnejša poslopja. Gledati je, da je risanje čim bolj shematično. Tudi cesta, »desno« itd. se enako preprosto upodobi.

Tako dobimo nekaj srednjeveški zemljevid: eno pot in dve do tri hiše kot »kažipot«. Te ulice se na steni spnejo ena poleg druge (»desno«, »naravnost« itd.). Nikakor pa se ne sme forsirati: otroci so še majhni in morejo narediti le prve korake: shematično upodobljenje ulic, ki so jih videli in »kako se ne izgubimo?« Če vodimo tudi še drugo skupino, se tudi ta ukvarja z istim temo, toda tu se več ne riše, ampak se izvrši »tloris« mestnega dela.

Po drugi strani se nam nudi priložnost za vrsto ekskurzij v področju »trgovine v našem delu mesta«: prodajalne jedi, zelenjave, mesnice, manufakturne prodajalne, železnina, orodja, skladišča hišne opreme, drogerije, lekarne, knjigarne. Že v tej skupini stavimo vprašanje: Kje lahko kupim to in ono? Kaj še lahko kupim tam? V prodajalni: Ali imate to? Kaj še imate? Pokažite mi, prosim!... Mimogrede omenjeno, se nam nudi tu množina računskih snovi tudi za starejše.

Toda mnogočesa ne dobimo v našem delu mesta in se moramo peljati v »središče« mesta. Tu so nove teme: pot v centrum, centrum, njegove ulice, trgovina v njem. Tako se seznanijo otroci z mestom, z njegovimi glavnimi in stranskimi deli in z najvažnejšimi prometnimi ulicami. Z eno besedo: imamo množino snovi za ekskurzije, opazovanja, za pripovedovanje, računstvo, za ustna, plastična, grafična in pismena upodabljanja (poslednje za starejše). Moram celo svariti, da bi z vsem tem gradivom preobkladali otroke. Ni treba vsega tega predelovati: ne bomo se le enkrat povrnili na vse te stvari! Dasi posežem nekoliko v poznejše, moram pri vprašanju pouka v čitanju in računstvu omeniti, da igra »prodajalne«, in igra z »besedami« (»Marija in Aleš nakupujeta«, »krogla«, »desno«, »pot«, »meso«, »papir« itd.), pri čemer se morajo besede »obdržati v glavi«, zelo koristijo pri začetnem bralnem in računskem pouku. V splošnem lahko trdimo, da smo prvi mesec dobro izrabili (ne pozabimo, da se je poleg opremljenja šole z opravo uredilo tudi šolsko življenje po samih otrocih.)

Trgovina in uprava mesta (lokalni del mesta in središče) nas zaposlita prvi in drugi mesec. Metoda je večidel ona ekskurzij. Stališče je primitivno, vse opazujemo kot prebivalci (konzumenti in prosilci). Kako ogromnega gradiva vtisov in opazovanj bomo nabrali, ko tekamo okrog prodajaln in ustanov, ko nas pošiljajo od Poncija do Pilata. Na ta način smo prišli od prodajalcev in razdeljevalcev do proizvajalcev.

Tema naslednjih mesecev so razni poklici. Izhodišče je za nas neobhodno potrebno delo: pek, mesar, pomočnik, krojač, čevljar, kovač, knjigovez, stavec, mizar, ključavničar, zdravnik itd. Mislim, da ekskurzij v delavnice in na druga mesta potrebnega dela zadošča. Vendar je človeško delo obsežen in za delovno šolo zelo važen tema! Hočemo ga tudi za naslednja dva meseca pridržati, hočemo pa menjati stališče in s tem doseči spremembo. Doslej smo se držali primitivnega razmerja konsumenta nasproti predmetu. Sedaj hočem zavzeti etično stališče: 1) nevarno delo (krovec, vojak, letalec, gasilci, žagarji, kopalci vodnjakov, mornarji, strojniki), 2) težko delo (težaki, bolniške sestre, kamnarji rudarji, vozniki, opekarji, 3) zdravju škodljiva dela (delavci v tobačnih fabrikah, dimnikarji, stavci, barvarji, ču-

vaji), 4) žensko in otroško delo, 5) otrokom nepoznano delo, 6) navidez lahka, dolgočasna, surova in zamudna dela, 7) hišna dela, dela matere in otrok na domu, 8) božič, prazniki, veselje in žalost v hiši (imendan, poroka, krst, pridobivanje, bolezen in smrt, potreba). Metoda je ekskurzija, pripovedovanje in ilustrativno delo.

Téma «delo» zadošča tudi še za februar. Vendar se spet spremeni stališče: «delo v korist splošnosti.» Sledeči so zgledi iz neskončne vrste tem: 1) javno

zdravstvo (trgi in parki, čiščenje cest, kanalizacija, bolnice, pomoč pri nezgodah in ambulatorij, bolniška blagajna, tržni nadzorniki), 2) varnost (vojaška, policija, sodišče), 3) udobnosti (železničarji, tramvaj, klopi, svetilke, tlak, 4) javna zabavišča, poizvedovalnice, pošta, najdenišnice, izobraževališča, 5) Kdo dela zate? Kdo dela zate, ko spiš? Metoda je ekskurzija in razgovor. Scharrelmannova knjiga: Goldene Heimat (Alfred Janssen, Hamburg, 1908) bo učitelju zelo koristila. (Dalje.)

Angleška šola

(Nadaljevanje.)

IV.

Ljudsko šolstvo.

Zakon Mr. Fisherja, ki je v letu 1918. širokopotezno uredil angleško šolstvo, je v svobodoljubnem angleškem ljudstvu vzbudil tudi skrb, da bo stroga, enotna notranja urejenost angleškega šolstva dobremu razvoju bolj v kvar nego pa v korist, ker bo s tem onemogočena zasebna inicijativa, ki je bila vendar v zgodovinskem razvoju angleške šole skoraj da edini in uspešni pospeševatelj in takorekoč ustvaritelj sedanje šole. S temi pomisleki pa je zrastle v Angleškem ljudstvu tudi spoznanje, da je mogoča vsaka socialna reforma v življenju edinole takrat, kadar ima svojo pripravo in izvor v šoli. Zato je funkcijo regulatorja in pospeševatelja ljudske vzgoje mogla prevzeti edinole država, ki ima tudi za to vsa sredstva na razpolago. Država je t. daj prevzela nadzorstvo nad vsem šolstvom, ni pa prevzela monopola nad njim. Z «Education Act» iz leta 1902. je uravnal vse šole, konfesionalne, laiške in tudi javne, v en edin sistem. Država garantira neki tip ljudske šole, toda zasebnikom ni vzeta možnost, da store isto ali pa še bolje. Zasebnim šolam pa je država voljna tudi nuditi svojo moralno in materialno pomoč, ako zadostijo nekim zahtevam zakona.

Z ozirom na število otrok, ki so v letih 1920-21 obiskovali državne ljudske šole na Angleškem*, nam je pomniti, da je bilo vpisanih na skupnem številu ljudskošolskih otrok, ki znaša 4.795.672, v samih državnih šolah nad 3½ miliona. Srednji šolski obisk je zelo dober in se giblje od 87—90%. Število učiteljstva pa se ni mnogo, izpremenilo, kajti je bilo v letu 1910. na 1000 učencev 30,9 učiteljev, a v letu 1922. na 1000 učencev 30,4 učiteljev. Znižanje učiteljskega kvocijenta pa se izravna z boljšim učiteljskim materialom, kar nam kaže sledeča primera. V l. 1910. je bilo redno diplomiranih učiteljev 61%, v l. 1922. pa 70% in bodo pomožni učitelji v najkrajšem času popolnoma odpravljeni iz ljudskih šol.

V galleški provinci so razmere enake onim na Angleškem. Na škotskem so nekoliko boljše, ker imamo tam 3000 šol s 700.000 učenci; nasprotno pa je Irska v tem pogledu na najslabšem.

Glede šolskega proračuna v angleškem državnem proračunu je zaznamovati velik napredek, kar nam povedo sledeče številke: V l. 1913-14 je zna-

* Angleško je tu mišljeno v geografskem smislu, kot del združenega kraljestva.

šal proračun za ljudsko šolstvo 25 milijonov šterlingov, v l. 1920-21 je številka poskočila na 58 milijonov, v letih 1921-22 pa je dosegla 105 milijonov šterlingov in se je ohranila, oziroma je tudi preseгла to svoto v naslednjih letih.

Otroška vzgoja začne, kakor pri vseh narodih, tudi pri Angležih že z domom. Vendar se Angleži že tu precej razlikuje od ostalih Evropejcev. Vsa vzgoja angleških staršev je že v prvih dni otrokovega življenja usmerjena na to, da pripravi otroka čim skorajšnji samostojnosti. Vera v lastno moč, čut odgovornosti, poštenost (fair play), borbenost (fighting instinct) so glavne točke, na katerih sloni vsa vzgoja. Otrok se mora že zgodaj naučiti samopomoči, a se pri tem posluževati le dopustnih, poštenih sredstev. Tako se vzbujajo v njem duh iniciative in utrjuje vera v lastno moč. In v tem sta si na Angleškem šola in dom slična; podpirata drug drugega, in izpopolnjujeta se. Razen tega se navajajo otroci, da prenašajo moško vsako fizično bolečino, da krotijo lastno čuvstvenost, da se ne mešajo v opravila odraslih. Opomniti pa je, da se angleška žena v marsičem razlikuje od ostalih Evropejk. V družini je bolj žena ko mati, bolj družica moža-bojevnika ko posoda ljubezni možu in deci. Tudi ne pozna v občevarstvu z otrokom tiste čuvstvenosti, kot je navadna drugod. Z otrokom, v tem sta si z možem enaka, govori kot z možkom ali z ženko, razgovarja se o njegovem delu, igri s popolno resnostjo in potrpežljivostjo ter tako mnogo pripomore k temu, da se v njem kaj kmalu razvijata svojo naravno pot dobrote in pravičnosti. Že v zgodnji mladosti so otroci prepuščeni mnogo samim sebi; sladkanja in otročje ceremonioznosti ne poznajo. Vsa vzgojna pot je tedaj usmerjena, da se človek svobodno in polno razvije v individualnost.

Glavna karakteristika angleške ljudske šole je ta, da je povsem individualna. Ni podobnosti med njimi. Vsaka ima svojo posebno črto, bodisi v svojem disciplinarnem redu, ali v krajevnih navadah in tradicijah, ter ter ohrani tako svojo osebnost. Tudi je prepuščeno staršem, oziroma otrokom, da si sami šolo izberó. Tako je angleška šola prisiljena, da služi potrebam ljudstva in ne narobe, ter obenem ne more nikdar postati cilj sama sebi. Vsled čute reda in discipline, ki je tako ostra duševna poteza Angleža, ostanejo potem otroci izbrani šoli vedno zvesti. Čeprav so disciplinarna sredstva v šoli mnogo ostrejša nego pri nas, ni vendar nikakih konfliktov med učiteljstvom in starši, ker ti poslednji podpirajo v vsem delo prvih in je tako šola pravo, nepotvorjeno nadaljevanje domačega vzgojevanja. (Dalje.)

Goriško učiteljsko društvo zboruje v Gorici 4. junija ob 10 uri v Trgovskem domu.

Dnevni red:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Volitev delegatov za Zvezno zborovanje.

3. Dr. Fran Jakoncich: Strokovno zdravniško predavanje s skioptikonom.

4. Razni predlogi.

Udeležba — dolžnost!

Odbor.

Gospodinjstvo-nadaljevalna šola

V Lokavcu pri Ajdovščini je zaključil naš tovariš Leopold Paljk dne 3. t. m. svojo »Gospodinjstvo-nadaljevalno šolo«, v kateri je bil pričel poučevati sam in popolnoma brezplačno, po svoji inicijativi v novembru prošlega leta. Poleg mu je bilo celo premagati precejšnje ovire od strani, od katere bi bilo najmanj pričakovati moralne opore, če že ne drugega. Kdo naj ume šolska oblastva, ki so nasprotna duševni in fizični izobrazbi in spolnitvi?

Velika je bila tovariševa praktična požrtvovalnost!

Udeležba ob zaključku je bila nad vse lepa in častna. Tovariš Paljk mora biti zadovoljen, da ni resnično, da je nevhvaležnost plačilo. S svojim lepim poročilom o delovanju in uspehu šole je zadovoljil pričujoče.

Tovariš Paljk si je tako-le uredil svoje delo, da zamaši vrzel, ki zija za ljudsko ali osnovno šolo, kakor jo pravilno imenujemo: 2 zaporedni leti poučuje kmetijstvo moški naraščaj v »Kmetijsko nadaljevalnih šolah«, naslednji 2 leti vzgojuje osnovni šoli odraslo žensko mladino v »Gospodinjstvo-nadaljevalni šoli«. Na pr. z novembrom preteklega leta se je pričel I. tečaj »Gospodinjstvo-nadaljevalne šole«, s prihodnjim novembrom prične II. tečaj iste šole. Letošnji tečaj je obiskovalo 51 deklet iz Lokavca in 5 deklet iz bližnjega Sv. Tomaža. Skupaj je bilo 56 deklet, ki so vsa vztrajala v najzornejši marljivosti in zanimanju polnih 6 mesecev šole. Dve sta odstopili, ker sta morali iti služiti, ena je umrla. Vsa so bila naročena na »Ženski svet«. Skupni % zamud je bil 3,5. Predavanj je bilo 223, in sicer iz: vzgojeslovja 38, gospodinjstva 25, računstva in knjigovodstva 20, vrtnarstva 32, cvetličarstva 6, slovstva 36, italijanščine 24, zdravstva 30, petja 12. Drugi tečaj začne v novembru. Vanj se sprejmejo ona dekleta, ki so obiskovala I. tečaj.

Prosim tovariša urednika, da pripnem še nekaj svojih misli.

Po dokončani ljudski šoli je čutila naša mladina in mi neko vrzel. Mladina je prepuščena morebitnim vplivom, nekaki samolastni vzgoji. Mnogokateri se je v teh letih in valed tega zgubil, skvaril. Lahko rečem, da prav skozi to vrzel so uhajali mladeniči in mladenke na opolzka, gladka tla, ki so toliko nevarna socialnosti in tudi individualnosti.

Mnogo se je pisalo, govorilo in nasvetovalo, kar se dela še dandanes. Praktične veljave in pričetka zboljšanj v tem oziru ni bilo. Mogoče je manjkalo trohice požrtvovalnosti in uvidenosti, da se ni mogla zamašiti ta raztrgana luknja. Stopiti je moral učitelj, ki je pokazal pot,

ki naj dovede do apolnolitve osnovnošolske vzgoje. To je dosegel v kmetijskih in gospodinjstvih nad. šolah.

Prve, t. j. kmetijsko nad. šole za mladino so se ustanovile v mnogih krajih naše dežele, ki so v celoti pokazale svoj praktični pomen in uspeh v veliki meri. Te imajo naslon v deželi in državi.

Mogoče še večjega pomena so »Gospodinjstvo-nadaljevalne šole«, kajti te imajo vzgojiti in spolniti osnovno šolsko izobrazbo mladenk — bodočih mater in gospodinj, ki tri vogle podpirajo pri hiši.

Res, mnogo naših mož bi se ob nedeljah in tudi ob drugih dnevih ne zgubljalo po odvisnih krčmah, kjer si naš človek ubija telo in duševnost, ker ne dobi doma tistega, ki bi ga navezalo na dom, na družino, ki bi ga magnetiziralo, mu gredo srce, blažilo in navezalo na se. Mnogi in mnogi bi ne zgubljali, mnogo gospodarstev bi stalo trdno in krepko in bi kljubovalo samim zaprekam dobrega razvoja.

V ženah in materah je bodočnost in kulturni razvoj, oplemenitenje naše duševnosti, vsega našega delovanja in nehanja. Ne vem, v čem drugem naj obstoji naš napredek in kaj je drugo — napredek! Mogoče, da so prav dobre matere in žene poklicane, da ublažijo strasti, ki vzbujajo človeštvo in ki ne morejo najti človečanstva in ki zopet ne more najti prave smeri do morale.

Nikakor ne mislim, da je žena ustvarjena samo za mater, gospodinj in res ženo; vsekakor kategorično trdim, da je to njena prava in prva naloga. Nikakor ne more biti proti svoji naravi, tudi ne more biti dvoje, ki ni združljivo in skladno.

Vse te misli so se mi zbudile, ko sem čul o Gospodinjstvi-nadaljevalni šoli v Lokavcu.

Tovariš Paljk mora biti vesel, da je pričel praktično reševati ono, kar smo drugi le mislili in razpravljali. Manjkalo nam je poguma, mogoče tudi požrtvovalnosti, kajti oboje je potrebno ljudsko šolskim učiteljem v prav veliki meri.

»V »Eдинosti« se je od več strani sprožila ideja o vzgojnih krožkih. Mislim, da ni primernejše oblike, praktičnejše upeljave pedag. krožkov, nego so »Gospodinjstvo-nadaljevalne šole«.

Mladina, ki ni še obložena s skrbmi gospodinjstva in materinstva, očetovstva in gospodarstva, in ki je najbolj dovzetna in ki ima tudi čas, dobi v teh šolah ono, po čemur stremimo vsi, ki nam je mnogo kulturni prospek našega kmetijskega prebivalstva.

Ker mnogi tovarišice in tovariši sami žele slediti pri vzgojnem delu tovarišu Paljku, vem, da bi bili hvaležni, če bi nam mogel kdaj razložiti in razjasniti vso organizacijo »Gospodinjstvih-nadaljevalnih šol«.

POJASNILA K RAZPISU NATEČAJA.

Po min. odredbi 5. junija 1924. Poglavje 1-11-111.

Poročilo o nezasedenih učiteljskih mestih predloži did. ravnatelj po šolskem nadzorniku kr. šol. skrbniku, ki objavi razpis natečaja vsaki dve leti. Za imenovanje osebja na šolah, upravljenih po občinah, pripade objava občinam. Natečajna pristojbina znaša 25.— lir. Natečaj se vrši v sedežu skrbstva ali občine. V prošnji se označi vrsta šol, na katere prosi kandidat. Prošnji se prilože naslednji izkazi:

1) Državlanski list (Certificato di cittadinanza italiana) na kol. papirju dveh lir, izdan zadnje 3 mesece pred razpisom natečaja.¹⁾

2) Usposobljenostno izpričevalo (Diploma originale di abilitazione all'insegnamento). Učitelji, ki so napravili izpit usposobljenosti po starejših predpisih, morajo priložiti tudi zrelostno izpričevalo (licenza normale).

3) Rojstni list (Atto di nascita) na kol. papirju 2 lir — legaliziran.²⁾

4) Zdravniško izpričevalo (Certificato medico) na kol. papirju 2 lir z overjenim vizumom županstva.³⁾

5) Nравstveno izpričevalo (Certificato di moralità) izdano od občine bivanja na kol. papirju 2 lir zadnje 3 mesece pred razpisom natečaja.⁴⁾

6) Kazenski list (Certificato penale), izdan na kol. papirju 6 lir od sodnika kancelista (Cancelliere del Tribunale).⁵⁾

Razpis natečaja

na mesta ljudskošolskega učiteljstva potom izkušenj in naslovov (titoli).

Kr. šolsko skrbništvo (R. Provveditorato agli Studi) v Trstu razpisuje 23. aprila 1925 natečaj potom naslovov in pismenih in ustnih skušenj za mesta ljudskošolskih učiteljev na deških, dekliških in mešanih šolah, upravljenih od kr. šol. skrbništva, ki so ali bodo izpraznjena v dvoletju od 1. avgusta 1925 do 31. julija 1927. Četrtnina nezasedenih mest je pridržana učiteljem bivšim bojevnikom in učiteljem sorodnikom padlih in vojnih invalidov. Po predpisih čl. 5 kr. odl. 7. 10. 1923 št. 2132 obstojajo skušnje: a) iz pismene pedagoške naloge, b) iz ustne skušnje. Pripuščanje k natečaju je podvrženo tozadevnim predpisom, ki vsebujejo pogoje za pripuščanje oz. izključenje od natečaja, izkaze, ki jih mora prosilec priložiti prošnji in še razna navodila. Prošnje na kolkovanem papirju dveh lir se pošljejo do najkasneje 10. junija 1925 — 19. ure. Vsi zahtevani izkazi se morajo priložiti prošnji. Le usposobljenostno izpričevalo in drugi študijski izkazi, podvrženi oceni, se lahko dopošljejo do najkasneje 31. julija 1925 — 19. ure. Ni dopuščeno sklicevanje na že poslane izkaze. Kdor jih je predložil uradu, naj jih nemudoma dvigne. Prepozno dospеле prošnje in priloge se ne bodo upoštevale. Pravilno opremljene prošnje naj se naslovijo R. Provveditorato agli Studi, Trieste, Via Genova No. 4.

7) Slika prosilca, kolekovana od registrskega urada s 3 lirami (Ufficio Registro), lastnoročno podpisana in overovljena od županstva ali notarja.⁶⁾

8) Službeno izpričevalo (Certificato di prestato servizio) na kol. pap. 2 lir, izdano od kr. šolskega nadzornika proti pobolnici na registr. uradu plačane pristojbine 10.— lir.

9) Priložiti je čist kol. papir od 2 lir.⁷⁾

V prošnji naj prosilec točno označi svoj naslov. O slučajni pomanjkljivosti prilog se prosilec obvesti. Izključenje od natečaja se javi kandidatu 10 dni pred pismeno izkušnjo priporočeno.

Izpraševalna komisija šteje med svoje člane:

1) Srednješolskega ravnatelja — kot predsednika komisije.

2) in 3) Dva srednješolska profesorja — za književnost in naravoslovje, prirodoslovje in matematiko.

4) 1 srednješolski profesor modroslovja.

5) 1 šolski nadzornik.

6) 1 did. ravnatelj.

Komisija izvoli po sestavi podpredsednika, pregleda došle prošnje, odloča o pripustitvi ali izključenju kandidatov, določi dan pismene skušnje, ki se **naznani kandidatom 10 dni prej priporočeno.**

Za oceno razpola komisija s 150 točkami in sicer 50 točk za pismeno, 50 za ustno skušnjo in 50 za naslove.

Pismena skušnja obsega pedagoško nalogo, ki jo izbere kr. skrbnik izmed onih, ki jih predložijo člani komisije. Za izvršenje pismene naloge je določenih 6 ur. Razen slovarja niso dovoljeni drugi pripomočki. Rabi se papir, ki ga razdeli kandidatom predsednik komisija in ga podpiše. Izvršeno nalogo izroči kandidat dobro zalepljeno skupno z osebno izkaznico predsedniku brez podpisa ali druge označbe. Predsednik se podpiše, zaznamuje uro, dan in mesec izročitve. Po oceni pismenih nalog se kandidati redujejo. K ustni skušnji se pripustijo le oni, ki so dosegli v pismeni najmanj 30 točk od 50.

Ustna skušnja se nanaša na naslednje predmete:

1. Skupina: italijanski jezik, pedagogika, zemljepis in zgodovina.

2. Skupina: naravno- in prirodoslovje in matematika. Izpraševanje za vsako navedeno skupino ne traja preko pol ure.

Proglášeni usposobljenim so kandidati, ki dosežejo najmanj 30/50 točk.

Po končanih pismenih in ustnih skušnjah, se ocenijo službeni naslovi. Podvrženi presoji so:

a) izkazi usposobljenosti,

b) „ o službovanju,

c) „ o izvršenih študijah.

Za izkaze pod a) je določenih 20 točk.

Za izkaze pod b) je določenih 20 točk.

Za izkaze pod c) je določenih 5 točk.

Nadaljnih 5 oz. 10 točk se razdeli na zasluge (benerenze), odlikovanja i. dr. Za točnejšo oceno izkazov pod b) in c) se splošen red spremeni v desetinski ulomek do tisočin. (Glej spodaj primerjalno tabelo.)

Po višini svote skupno doseženih točk se uvrstijo kandidati, ki so dobili zakonito določeni minimum točk, v postopni seznam (lista graduatoria), v katerega ima vpogled vsak zainteresirani.

V prvi polovici septembra predložijo lahko ti učitelji kr. skrbniku prošnje, da se jim nakažejo zaželjena mesta. V drugi polovici imenuje kr. šolsko skrbništvo učiteljstvo

po redu v postopnih seznamih oziraje se na zahteve šol in navedbe prosilcev.

Učitelji v občinah, ki same upravljajo šole, so izvoljeni v določenem terminu od občinskega odbora. Imenovanja postanejo pravnoveljavna šele po odobrenju kr. šolskega skrbništva. Imenovani učitelji se vpišejo nato v imenik učiteljstva (Ruolo degli insegnanti) in sicer v občinski, pri gamoupravnih občinah, drugače pa v pokrajinski imenik (Ruolo regionale degli insegnanti) z ozirom na pravne pogoje kot redni ali izredni (Ordinari — straordinari). Vpis v vsak razred imenika zavisi od višine plače, ki učitelji pritiče.

Tabela za oceno naslovov (titoli) pri učiteljskih natečajih.

Najvišje redovanje: 50 točk.

A) Izkazi usposobljenosti: 20 točk.

1. Zrellostno izpričevalo (Patente per il grado inf. delle scuole elementari) točk 8

2. Izpričevalo usposobljenosti na podlagi naslovov „ 8

3. Izpričevalo usposobljenosti na podlagi izpita (Diploma di abilitazione conseguito per esame) „ 8—20

B) Izkazi o službovanju: 20 točk.

1. Opravljanje službe (Servizio di insegnamento) a) za vsako leto z redom zadostno (sufficiente) točk 1/3

b) za vsako leto z redom dobro (buono) „ 1/2

c) za vsako leto z redom izvrstno (ottimo o valente) „ 1

2. Službovanje na podeželskih šolah ali v šolah za pohabljenе (kakor zgoraj za vsako leto 1/3 točke več) „ 1/3

3. Poučevanje v večernih šolah: a) za vsako leto z redom dobro (buono) „ 1/3

b) za vsako leto z redom izvrstno „ 1/2

4. Učitelji, kvalificirani kot izkušeni (esperti) „ 0.50

Učitelji, kvalificirani kot jako izkušeni (molto esperti) „ 1.00

Učitelji, kvalificirani kot izkušeni in zaslužni (esperti e benemeriti) „ 1.50

itd. itd. itd.

C) Izkazi o študijah: 5 točk.

1. Usposobljenostno izpričevalo za did. ravnatelja na podlagi naslovov in izkušenj točk 2—4

2. Zrellostno izpričevalo srednjih šol 2. stopnje „ 1—3

3. Usposobljenost za poučevanje ročnih del „ 1—3

4. Usposobljenost za poučevanje kmetijstva „ 1—3

5. Usposobljenost za poučevanje tujih jezikov „ 1—3

itd. itd. itd.

D) Zasluge in drugi naslovi: 5 točk.

1) Izdan od rojstne občine, legaliziran od predsednika sodišča. Kolkovina 3 Lire.

2) Kakor zgoraj!

3) Podpis zdravnika overovljen od župana — županov podpis legaliziran od prefekta. (Kolk. 3 Lire.)

4) Nr. izpr. mora vsebovati označbo, da je bil zaslisan občinski odbor, da se nanaša na zadnji 2 leti, da je izdano za uporabo pri natečaju. Legaliziran od prefekta. (Kolk. 3 Lire.)

5) Legaliziran od predsednika sodišča. (Kolk. 3 Lire.)

6) Podpis župana legaliziran od prefekta — podpis notarja legaliziran od predsednika sodišča. (Kolk. 3 Lire.)

7) Prošnji priložiti pobotnico na reg. uradu vplačane natečajne pristojbine 25 Lir.

Eventualije

Pazinsko učiteljsko društvo je 17. maja sklicalo svoj občni zbor v Podgorje pri Kozini. Izbralo je ta kraj, da se zborovanje nemoteno izvrši in da se nihče ne bo čutil... izzivan. Vzlic temu se je že dan pred zborovanjem vedelo, da se stvari ne iztečejo gladko. V zraku so bile grožnje, četudi nejasne, in učiteljstvo je pričelo svoje zborovanje z razumljivo mrzličavostjo — izvzemši onega, ki ni imel poguma stopiti iz puljskega vlaka in se je junaško odpeljal v Trst.

Namen učiteljstva, ki se je skoro polnoštevilno udeležilo skupščine, je bil, obdržati zborovanje na vsak način. To se je tudi zgodilo, le malenkostne stvari so se odlagale na zadnjo točko, eventualije. Eventualije so bile pa ta krat prav posebne vrste. Okrog 11. ure so prišli štirje

orožniki v vas. Izvršile so se volitve odbora in delegatov, nato se je zborovanje zaključilo, zborovalci pa odpravili v vas. (Pripomniti je treba, da se je skupščina vršila v hiši med postajo in vasio, da so pa orožniki šli mimo.)

Na trgu sredi vasi je učiteljstvo sprejel brigadir s Kozine, poprašal, kaj je z zborovanjem in koliko je vseh, nato pa povabil vseh 22 s seboj, »signorine« se posebe. Eventualije so torej prišle vendar na vrsto: spredaj orožnik, v sredi eden, zadaj brigadir, vmes pa peščica istrskih učiteljev, ki jih še ni čas zatrl. Sprevod je šel v gostilno, kjer so zborovalci že prej naročili obed. Nekaj izletnikov je bilo v gostilni, pa so jo naglo odkurili, ko so razumeli situacijo. Med tem je brigadir zglen zborovalce v sobo, kjer so čakali krožniki, ter zabranil postrežbo. Nekateri so se že prepričali, da so res krivi, drugi so se zabavali, v kolikor

nista brigadirjev pogled in beseda preprečevala, da se ne bi iz drame razvila imenitna burka. Ker živimo v zarotniških časih, bi morali učitelji oddati najprej orožje. Res so se našli nekateri žepni nožiči. Zatem so prišli na vrsto zarotniški spisi, društveni registri in nevarni drobni papirčki, kakor jih je najti pri zarotnikih, če se jim obrnejo žepi navzven. Preiskava je bila stroga in sicer po hierarhični poti, pri čemer bi bili kmalu tajnika dvakrat preiskali, enkrat zato, ker je tudi blagajnik. Vsi preiskani so morali na vežo, ki je bila primerno zastražena. Kaj se ima z njimi zgoditi, se še ni vedelo. Če je kdo imel dokumente ali ne, to je bilo postransko. »Ne iščem dokumentov«, je povedal brigadir, »iščem ljudi (uomini)«. Ko je našel dovolj ljudi, je stavil kolektivno vprašanje, ali so vsi člani društva. Oglasil se je urednik stanovskega glasila in se legitimiral kot tak. Ni bilo dovolj. Tudi potni list ni zadoščal, ker da je star. Brigadir je zahteval »tessero del partito«, ki je seveda ni dobil. Urednik mu je namesto te pokazal pravila Zveze, na kar se je brigadir razjezil in pograbil urednikovo listnico. Premislil pa se je v trenutku in vse vrnil, obenem pa izjavil, da bo šel urednik z njim. Tako je bilo končano prvo veliko reševanje in je začelo drugo, manjše. Zarotniki so obedovali, brigadir pa je ickal ljudi. Razen odbornikov je izbral tudi društvenike, da jih bo gnal na Kozino.

Kakih deset je že bilo izbranih, ko je eden izmed zarotnikov pojasnil brigadirju, da ni treba arretirati kar v masah, ker nosi odgovornost odbor in ker društvo legalno obstoji. Obenem je prosil, naj enega izmed najstarejših učiteljev pusti, da gre brez družega domov, ne pa na Kozino. Brigadir je sicer izjavil, da to ni arretacija, ker niso nikogar uklenili, ampak da so »fermi« in da bi on lahko vse kar sodišču v Koper poslal. Vendar je poprašal, kdo mu jamči, da je navedeni res ta in ta. Ko je dobil jamstvo, ga je tudi izpustil.

Učiteljstvo je baš pokosilo in tedaj je začelo mešetarenje. Zarotniki niso uvideli, čemu naj bi hodili na Kozino in so navajali tudi svoje razloge. One, ki so morali naslednji dan k skušnji, je brigadir kmalu izpustil, zato pa je dobil druge. Nekateri so mu zdeli premalo — ljudje, zato jih je nadomeščal z drugimi, kar je trajalo do 13. ure. Sedel je na veži, beležil in prešteval, zarotniki pa so barantali z njim, kakor so bolj mogli. Treba bi bilo Moliérja, da bi prizor primerno opisal. Osebnost svoboda je že porastla, zakaj trije orožniki so sedeli med tem pri kosilu.

Tako je prišel čas, da se del komplota odpelje nemo-teno domov, ostali pa v Kozino oziroma k svoji skušnji. Karavana je odšla na bližnjo postajo, kjer je seveda barantanje nadaljevalo. Nekateri so našli milost v brigadirjevih očeh še tik pred odhodom viaka, število »zabranih« se je znižalo počasi od 12 na pol ducata, od katerega je še en »komad« odletel na kozinski postaji. Ostalih pet je moralo v orožniško kasarno.

Brigadir je nekoliko pomišljal, potem pa vzel tiskovine za telegrame. Začelo se je spet podrobno popisovanje, kdo in odkod so zaplenjeni. Prvi je bil spet na vrsti predsednik:

»Imam potrjeno, da smo javili zborovanje podprefekturi v Koper.«

Brigadir: »Jaz o tem ničesar ne vem. Vsakega lahko ustavim, če se ne legitimira. Imamo že teden dni zaprtega fanta. Dokler ne zvemo, kdo je in odkod, ga ne spustimo.«

Ostali: »Fant je maloleten in klatež, mi pa smo učitelji. Bo že nekaj razlike.«

Brigadir: »Ne vem, kdo ste. Ne zanesem se.«

Ostali: »Legitimirali smo se in pričeli so bile; nekateri so imeli vse dokumente.«

Brigadir: »Vsakega lahko ustavim. Prišel sem slučajno v Podgorje in sem vas našel.«

Eden izmed zasliševanih: »Lahko bi bili turisti!«

Brigadir: »To se precej spozna.« (Piše telegrame.)

Eden izmed zasliševanih: »Kaj pa hočete meni? Legitimiral sem se, listine imam; čemu ta telegram?«

Brigadir: »Proti vam obstoji lahko »mandato di cattura!«

Prejšnji: »Vaše počenjanje je nezakonito. Zborovanje se je vršilo v zasebnem prostoru, društvo zakonito obstoji. Zato ni treba nikogar ustavljati.«

Brigadir (oblastno): »Prišel sem bil, da zborovanje preprečim. Tak skrit kraj, taka majhna vas, kjer ni nikake oblasti. e?«

Prejšnji: »Je nezakonito. Odbor odgovarja. Taka zborovanja učiteljstva se vrše po vsej državi. Pred 14 dnevi se je vršilo eno v bližini, pa ga ni nihče motil. Stvar postaja odiozna.«

Brigadir (pograbi jezno knjižico iz omare): »Imam vso pravico. Kazenski zakonik...«

Prejšnji: »Ustava dovoljuje zborovalno pravico.«

Brigadir (lista nekaj časa nervozno po knjižici, nato pa jo odloži; srčito): »Prav! Da boste videli, kaj omenim, vas predam koperskemu sodišču! Tako bo še manj dela zame. Takoj napišem zapisnik. Potem vas odpeljejo!«

Prejšnji: »Zato, da imate manj dela? To je pa le preveč! Hočete napraviti političen proces?«

Brigadir: »Nikak političen proces.« (Piše zapisnik.)

Prejšnji: »Vedite, da se jim skušajo vsi izogniti. Vsa stvar bo vzdignila prah po listih.«

Vsi: »Odpošljite telegrame, kakor ste namenili, pospešite vso stvar!«

Brigadir (negotov, išče cigareto, zapisnik pusti nedovršen. Še vedno razburjen): »Nimate dokumentov!«

Eden izmed učiteljev: »Posljam vam jih, v treh dneh jih imate v roki.«

Drugi: »Moje tudi.«

Tretji: »Čemu je treba zasliševati vseh pet? Ali vam niso zadosti trije talci?«

Četrti: »Midva sploh ne veva, kako da sva tukaj.«

Peti: »Jaz sem še za onega garantiral, ki je šel domov! Sam pa ne morem nikamor! (Sladko): Spustite naju!«

Brigadir (jeza se mu je znatno pohladila; smehlja): »Vidva sta čudno prišla vmes. Kako se že pišeta?«

Četrti in peti povesta, brigadir odtrže odrezka od njiju telegramov ter ju uniči. Nevihta se je nekoliko poglobila.

»Greste ven,« pravi brigadir ter dostavi uredniku: »Z vami bom imel še posebe.« Pridrži si pa le predsednika in sicer radi rokopisa, ki mu ga je zaplenil. Pa le za nekaj minut. Ko pride predsednik ven, pove, da se imajo zglasiti ob 18. uri. Dotlej so svobodni. (Bilo je 15.45.) Orožniku, ki ima službo, se še priporoči, naj pripravi pernice za zvečer, potem pa gredo v vas, okrepčat se — za vsak slučaj.

Ob 18. so spet pred orož. kasarno. Dva gresta k brigadirju in zvesta, da so štirje prosti, predsednik društva pa da ostane na razpolago do družega dne.

»Ali v orožniški kasarni?« je prvo vprašanje.

»Prenoči lahko zunaj. Jutri ob desetih se mora javiti,« pravi brigadir. »Povejte mi, kakšen dnevni red je imelo zborovanje!«

Predsednik išče med zaplenjenimi papirji in najde prepis naznanila, ki ga je bil poslal podprefekturi. Ker je pa razburjen, prevrne kozarec vina, ki je na mizi poleg chiantijeve steklenice. Opravičuje se in pomaga reševati spise iz povodnji. Brigadir povrne vse zaplenjene stvari, izzvešči rokopis razprave o kulturi. Štirje zarotniki so prosti, samo eden še ni končal... eventualij. Nekoliko potrj čaka na postaji vlaka, ki mu odpelje tovariše. Brigadirjeva tolažba, da bo drugi dan gotovo prost, ne zaleže veliko.

Vendar se malo pred 20. uro prikaže brigadir z dvema spremljevalcema ter naznani predsedniku, da lahko odide in da pošljejo rokopis za njim. Baje je posredoval za zarotnike župan, vsled česar so spustili tudi še zadnjega, ki bi bil sicer moral čakati na Kozini. Rokopisa mu niso vrnili, ker je med tem postal vsaj corpus delicti, četudi ne pred zakonom.

Značilno. Neko okrajno nadzorništvo je vprašalo v »riservatissimo« med drugim tudi o pridnosti (assiduità) učiteljstva.

Ne zanima nas, kaj so županstva odgovorila;

kako smo kvalificirani vemo že s tem, da se obrača oblast po informacije pedagoške vrednosti do ljudi, ki so skoraj v večini izvršili samo ljudsko šolo. Kaj porečejo k temu didaktični ravnatelji?

Iz organizacije

VI. DELEGACIJSKO ZBOROVANJE (1925)

Delegati postojnskega učit. društva:

9. Čermelj Viktor, 10. Džurih Marija, 11. Kordić Mirko, 12. Pahor Marija, 13. Trobec Stana, 14. Volk Viktor.

Namestniki: Trošt Josip, Puppis Štefka.

Idrijsko učiteljsko društvo:

15. Bloudek Zdenka, — 16. Kenda Fanči. — 17. Kogej Leopolda. — 18. Krapš Zdenka. —

Pazinsko učiteljsko društvo:

19. Šepić Vinko. — 20. Mogorović Mate. — 21. Ribarić Martin.

Sežansko učiteljsko društvo:

22. Baša Anton. — 23. Blažina Petrica — 24. Bollè Fran. — 25. Čotar Mara. — 26. Gerdol Janko. — 27. Štrekelj Marij.

Namestniki: Furlan Albin, Ličar Pavla, Macarol Anica.

Učiteljsko društvo za postojnski okraj je imelo svoj redni občni zbor v St. Petru na Krasu v nedeljo 17. 5. 25.

V prisotnosti 30 članov (ic) odpravlja predsednik t. Fr. Štarman zborovanje z ugotovitvijo sklepčnosti in z običajnim pozdravom. V težkem ozračju, ki nam skoro ne da dihati, se dajo zapreke premagati le z voljo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo vsega članstva. Bodočnost čeprav ne kaže lepega obraza, naj nikogar ne plaši! Med članstvo mora prodreti organizacijski, ne kloneči duh ustvarjanja in udejstvovanja da se dvigne stanovska zavest s pomočjo organizacije. Nedostajanje krepke zavesti kaže skraćeno število članstva (56) in zastala članarina. Vendar se tudi v tem obrača na boljše.

Po tajniškem poročilu je bil glavni smoter odbora poživljanje društvenega delovanja s sistematičnim delom, v okviru krožkov. Samoizobraževalno delo se kljub oviram ugodno razvija, ker so poverjeniki kos svojih nalog. Žal, da pogoji za uspevanje organizacijskega delovanja: vestnost in vztrajnost niso povsod dani. V obrambi gospodarskih koristi učiteljstva se je društvo potegnulo za izplačilo doklad za poučevanje v oddelkih v š. l. 1923-24.

Šolsko vprašanje se očituje vsled vpliva senčne strani šol. reforme v propadanju šolstva.

Preziranje bistvene strani reforme se umika pritiranju zunanosti v razstavah in veseljah. Hud udarec v gospodarskem in vzgojnem oziru je prepoved slovenskih učnih knjig.

Javnopravni položaj učiteljstva zavisi vedno od dobre volje oblasti. Poznavanje šol. zakonodaje je bistven pripomoček za obrambo stanu. Zato naj bi si vse šole naročile zbirko na novo izdanih zakonov, ki se tičejo šole in pravnega stanja učiteljstva. (Testo unico).

Finančno stanje društva se je po poročilu blagajničarke v zadnjem času znatno izboljšalo, zakar gre zahvala požrtvovalni in delavni tovarišici Mari Kos-ovi.

Pri volitvah je bil izvoljen prejšnji odbor. Delegatom za delegacijsko zborovanje je bilo izvoljenih šest članov.

Nato se je natančneje obravnaval razpis natečaja za mesta ljudskošolskega učiteljstva potom izkušenj in naslovov. Na splošno željo se objavi v stanovskem glasilu kratek izvešček m. n. odredbe 5. junija

1924, ki vsebuje pogoje in predpise za udeležbo natečaja. Ker pridejo pri definitivnih imenovanjih v dvoletju 1925—1927 v poštev le provzorični učitelji z natečajno izkušnjo, se priporoča tovarišem (icam), ki se lahko podvržejo izkušnji, da se natečaja udeležijo.

Po vstopu v veljavo novih odredb s 1. jan. 1924 se izplačevanje stanarine učiteljstvu od strani občine ukine. Zainteresirani naj se obrnejo do županstva v svrhu praktične ureditve stanarinskega vprašanja v posameznih slučajih.

K sklepu se po kratki obravnavi Zvezinih ustanov dajo delegatom navodila za delegacijsko zborovanje pri Sv. Luciji in sprejmejo priiglašenci za počitniški tečaj.

Učiteljsko društvo za kotar Volosko-Opatija, obdržavalo je dne 15. 3. u. Mihotičima več davno očeviskovanu skupštinu.

U 3 sata popodne odpravlja predsednik skupštinu izveščujoči prisutne drugove o uzoicima, koji prisi-liše odbor, te ne mošaše ranije sazvat i skupštine. Žali nadalje, što je odsutan sa skupštine velik broj članova, i to takvih, kojima se ne može taj izostatak opravdati. Nije dosta biti članom nekoga društva samo na papiru, već treba vršiti članske dužnosti, a u prvom redu volja uplaćivati članarinu i pohadjati društvene skupštine. Društvo je čitave godine radilo malo — ništa, jer dobar dio članova prepušta sav rad društvenom odboru, koji bi valjda trebao, da za njih i članarinu uplaćuje.

Jadno stanje društvene blagajne treba pripisati članovima samim, a ne kolegici blagajnici, koja uz najbolju volju ne može utjerati članarine, jer su mnogi članovi gotovo cijelu godinu «nevidljivi».

Blagajnički izvještaj je u istinu porazan, jer većina članova nije mjeseca i mjeseca uplatila članarine, te izgleda da je naše društvo nekakvo društvo, u kojem se uopće članarina ne plaća t. j. da je društvo bez članarine. Skupština usvoji prijedlog kolege Rajčića i Aničića, da se energičnim mjerama ima utjerati svu zaostalu članarinu pa makar i sudbeno, na što ima i društvo pravo. Svakom dužniku dostavit će se točan račun zaostataka na upit hoće ili ne će uplatiti članarinu i ostati članom društva. Prema tomu odgovoru odbor će se znati i ravhati.

Izvještaj o stanju društva podao je kol. Aničić žiglašujući nemar i nerad društvenih članova, kojih većina nema ni malo smisla za društvo, pogotovo međusobno upoznanje i savjetovanje. Osobito mladim drugovima je društvo najprikladniji pomoćnik i savjetnik na današnjim svakidašnjim raskršćima, na koja ih dovodi uvajanje nove «ultramoderne školske reforme! Samo sastajanje posebice već nam u mnogome koristi, a kad se k tome još doda, da bi se moglo kod svakog društvenog sastanka održati i po koje predavanje bilo kakve struke, onda bi bilo i stanje našega društva bolje, organizacija čvršća, a sastanci ugodniji i privlačivi. Isto izvještatelj žali, što se još nije pristupilo k organizaciji samoizobrazbenih krugova, o čemu izvješčuje kol. predsjednik i o čemu se razvila živahna rasprava.

Odobren bi predlog kol. predsjednika, da se kol. Širočić zauzme za što skorije ostvarenje tih krugova. Kol. Rajčić i Aničić lijepim primjerima predložie korist takvih samoizobrazbenih krugova, t. j. što češćih sastanaka i predavanja.

Eventualija. Predsjednik predlaže, da se glavna god. skupština sazove odmah iza Uskrsa, jer je već prošlo od posljednje više godine dana. U tu će svrhu odbor odrediti najprikladniji dan za Uskrsa.

Nato se javlja za riječ mnogi članovi raznim upitima, te se ova tačka dnevnog reda u međusobnim

razjašnjenjima i razgovorima otegnu do u 6 sat, kada kol. predsednik pozdravlja prisutne gg. članice i članove, te zaključuje skupštinu.

Skupština pazins. učiteljskog društva obdržala se 17. maja o. g. Zadnji čas nam otkaže čast. župnik u Boljuncu sobu za zborovanje, pak moradosmo isti dan tražiti prostorije. Ove godine odabراسmo Podgorje za svoju skupštinu na želju kolega, koji se željaše popeti na bližnji Slavnik, te se nauživati gorskog zraka i vida, pa da ujedno pročiste svoja pluća od školske prašne. Već u vlaku prionio se glas, da ćemo biti počašćeni raznim posetima sa strane nepozvanih. Vest nešto zabuni nekoje, ali ipak svi istupiše na kolodvoru Podgorje, dočim samo jedan produži put do Trsta.

Iza kako na brzu ruku gospar Hreščak «uredi» sobu, oko 9 sata društveni predsednik otvori skupštinu veseleći se, što prihrli na skupštinu skoro svi učlanjeni kolege i kolegice osim bolesnih (Ivo Ribarić, Otilija Hreljak-Marion), te nekojih udatih kolegica (Brdar Anka). Tako možemo reći, da se naše učiteljstvo čitave Istre, s ove strane Učke odazvalo potpuno pozivu društ. odbora za skupštinu, što ističemo radosno i ponosno. — Znak je ovo staleške svesti i ponosa, znak života i volje do napretka.

Razno

Rapporto informativo. Šolska oblast pošilja u teh dneš učiteljstvu u podpis informativne pole, katerih većina rubrik pa ni izpolnjena. Neč ne ugovarjamo proti poročilom, ali ne zdi se nam niti moralno niti vzgojno, da mora učitelj podpisati bel papir o svoji lastni osebi.

Prvi kongres brezposelnih učiteljev. V Rimu se je 13. maja vršil kongres brezposelnih učiteljev, diplomiranih pred Gentilejevo reformo. Bilo jih je okrog štiristoč. Sklenili so, da se ne udeleže natečajnih skušenj in da predložijo priziv državnemu svetu.

Umoril nadzornika. 15. V. je bil v Reggio Calabria umorjen nadzornik prof. N. Vitale. Umoril ga je mož neke učiteljice, ki je nadzornik baje ni hotel premestiti. Nadzornik zapušča pet sirot.

IZOBRAŽEVALNI SEŠTANOK V OGPU. 14. 5. so se zbrali pri tovarišu Puclju nekateri kolegi in kolegice (5 po številu), da bi razpravljali o Lombardo-Radicejevi knjigi «Lezioni di pedagogia». Še predno so začeli — v zasebnem stanovanju — je mož postavil razpustil nevarno družbo. Ni navedel parafrasa, po katerem je postopal.

Doktorica Maria Montessori. Genijalna vzgojiteljica Montessori je danes bolj poznana in upoštevana izven Italije kot pa v svoji domovini. V Rimu so šli celo tako daleč, da so njene šole zaprli, daši je posebna ministrska komisija ugotovila, da znajo otroci montessorijskih šol prej in bolje pisati in čitati kakor drugi, da so samostojnejši, spretnejši in iniciativnejši in da se v teh šolah gojenci učiteljišče lahko mnogo naučijo, opazuje in razmišljajoč montessorijsko metodo.

Daši se znanstveno delo velike vzgojiteljice v uradni vzgoji zavrača, je vendar marsikaj dobrega, kar vsebuje šolska reforma, prevzeto naravnost od nje, če se to tudi ne prizna in razkriva vir. Sotrudnice Montessorijeve so velike propagandistke njenih misli, ter jih skušajo praktično udeležiti. Morda se bo sčasoma odprla vsaj v vsakem velikem mestu ena Montessorijska osnovna šola, posebno če se bo ustanovilo zasebno Montessorijsko učiteljišče v Rimu, kakor se namerava.

Idealna škola. Jedan italijanski školnik veli, da čuti duboku bol konstatirati, da je u Italiji idealna

Predsednik pozdravlja sve prisutne i neprisutne zaprečene doč. na skupštinu, a neučlanjenim suzvanicima nek im sudi Bog i narod. Ova soba — reče — verna je slika naše Istre i njezinih školskih prilika.

Iza toga je sledilo tajniško, a onda blagajniško izvešće sa par opazaka sa strane dvojice drugova, te dotičnih odgovora u ime razjašnjenja.

Skupštinari poprmiše s odobravanjem jedno i drugo izvešće, a udarilo u oči, što društvena blagajna ima se pohvaliti aktivom od oko 400 lira.

Prigodom ove točke dnevnog reda progovori Zvezin poslanik o pitanju naše staleške naobrazbe te o sastancima, koji bi nam imali proširiti naše stručno stanje, osobito nas sociološki odgojiti, da možemo lakše i uspešnije raditi oko boljitku svoga staleža.

Sledio je izbor novog društ. odbora, koji ostade uglavnom stari uz par novih.

— Za tečaj u Sv. Luciji prijavilo se do danas 17 drugova i družica.

— U časni društveni sud birani su: Stihović, Sufić i Staver.

Ovime bio je iscrpljen dnevni red. Predsednik diže skupštinu uz pozdrav.

škola vrlo daleko u realnosti, pa će još proći mnogo godina, da se bude moglo reći, ne da se je postiglo ono što je san velikih uzgajatelja, nego da se je tomu prilično približilo.

Razne ital. učiteljske skupštine predlažu, akoprem usvajaju općenito i u jezgri Gentilejevu škol. reformu, da se uvede stare pokrajinske proveditorate; da se preurede nove nastavne i dopunidbene škole (corso integrativo e complementare); da se ograniče i pojednostave umetnička poduka, da se dozvoli veća sloboda u pisanju sastavaka; spojiti (prilagoditi) osnovni program s onim za primanje u srednje škole; ukinuti novi sistem ispita i ocena; osloboditi učiteljstvo od beskorisne školske kronike, a uvede ukinuti dnevnik uzetog gradiva; urediti školske satnice ne prema jednom kriteriju. Dalje: premestiti škol. nadzornike iz velikih njihovih središta u seoske (ladanjske) krajeve gde su škole rastrkane, zato retko posećene (vizitirane).

Temperatura u školi. Ne opstoji naredba, koja bi ustanovila stepen temperature u škol. sobi.

Sožalje učiteljstva tci Dori Kancler in vsej rodbini o priliki smrti njih očeta!

Hop, Cefizelj! Naš narod je imel v težavnih urah vedno svoje velike moze. To je tudi njegova sreča. Če jih ne bi imel, kdaj že bi nas bila zaagnila zgodovina! Eden največjih, ki rešuje narod, je danes ameriški detektiv pri «Malem listu». Te dni je stegnil roko — hop, Cefizelj! — pa ga je imel, antikrista! Natančno tistega, ki poslancem ne privošči zaslug, ki nekrščansko napada velekatolika Davidovića, ki misli kapitalistično in se debeli pri Wilfanovih milijonih. Hop, Cefizelj! in narod bo rešen: nabodimo urednika «Učiteljskega lista», nejevernika ter ga predložimo Zvezinemu odboru v preiskavo. Ker je član lože, bankir, ud visoke finance in ker pravi, da «Mali list» laže tudi kadar govori čisto resnico! Z eno potezo je narod rešen! Vsa rešitev ni drugo kot vprašanje taktike. Samo genialna mora biti ta taktika, genialno bedasta in harlekinska, kakor jo je zmožen ljudski apostol z mefistovim kopitom, ki ima obilo časa za pisanje neslanihotic. Raduj se, narod, da se ti je rodil ta veliki sin, ta taktični genij in zvezda vodnica! Hop, Cefizelj!